

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 30 § i livsmedelslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att livsmedelslagen ändras.

Till lagen fogas en befogenhet för Livsmedelssäkerhetsverket att fastställa ett tillfälligt gränsvärde för bekämpningsmedelsrester.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2017.

MOTIVERING

1 Nuläge

Bestämmelser om godkännande av växtskyddsmedel finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (förordningen om växtskyddsmedel). Bestämmelser om krav på växtskyddsmedel samt om myndigheter och deras uppgifter finns i lagen om växtskyddsmedel (1563/2011). Enligt lagen beslutar Säkerhets- och kemikalieverket om godkännande av växtskyddsmedel. I artikel 28 i förordningen om växtskyddsmedel föreskrivs om det förfarande som i regel används vid godkännande av växtskyddsmedel.

Användningen av växtskyddsmedel kan lämna rester av det verksamma ämnet i de produkter som behandlats. Bestämmelser om sådana rester finns i livsmedelslagen 23(2006) och i foderlagen (86/2008) samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om ändring av rådets direktiv 91/414/EEG (förordningen om bekämpningsmedelsrester). Utöver växtskyddsmedel omfattar förordningen rester vilkas förekomst kan bero på användning av det verksamma ämnet i veterinärmedicin eller som biocid. För dessa rester används den allmänna benämningen bekämpningsmedelsrester. Enligt förordningen avses med gränsvärde för bekämpningsmedelsrester (gränsvärde, Maximum Residue Level) den övre lagliga gränsen för halten av bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel eller foder. Gränsvärdena fastställs harmoniserat på EU-nivå enligt noggrant föreskrivna förfaranden. Ett verksamt ämne kan godkännas för en viss användning först när ett lämpligt gränsvärde fastställts.

Enligt artikel 18.4 i förordningen om bekämpningsmedelsrester får en medlemsstat under särskilda omständigheter godkänna att behandlade livsmedel eller foder som vad gäller resterna inte uppfyller villkoren i förordningen släpps ut på marknaden eller ges som foder till djur på dess territorium, förutsatt att sådana livsmedel eller foder inte innebär en oacceptabel risk. Förordningen utgår från folkhälsoaspekter, och en godtagbar rest ska vara säker för människor och djur. Medlemsstaterna kan i sådana situationer fastställa tillfälliga nationella gränsvärden för bekämpningsmedelsrester. Övriga medlemsstater, kommissionen och livsmedelssäkerhetsmyndigheten ska omedelbart underrättas om godkännandet och riskbedömningen. Enligt lagen om växtskyddsmedel svarar Livsmedelssäkerhetsverket för förslag för Europeiska unionen om gränsvärden för rester.

Bestämmelser om nödsituationer på växtskyddsområdet finns i artikel 53 i förordningen om växtskyddsmedel. Enligt den artikeln får en medlemsstat i särskilda fall avvika från godkännandeförfarandet i artikel 28 och tillåta att ett växtskyddsmedel under högst 120 dagar släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Den berörda medlemsstaten ska genast underrätta övriga medlemsstater och kommissionen om den vidtagna åtgärden och bifoga detaljerad information om situationen och alla åtgärder som vidtagits för att säkerställa konsumenternas säkerhet.

Finlands geografiska förhållanden tillåter framgångsrik odling av endast ett fåtal växtarter. Därför är det ytterst viktigt att arturvalet hålls så omfattande och friskt som möjligt. De geografiska förhållandena minskar visserligen behovet växtskyddsmedel, men de kemiska föreningar som behövs i Finland är å andra sidan nödvändiga.

Odlingsarealen för oljehampa (*Cannabis sativa*) var år 2013 sammanlagt ca 170 hektar, varav ca 40 hektar bestod av certifierad frövaruproduktion av sorten FINOLA. Oljehampskörden används i huvudsak till livsmedel och foder. Odlingsarealen för fiberhampa är ca 40 hektar, och skörden används till produktion av fiber för många olika användningsändamål.

Frön av den finländska sorten FINOLA exporteras också till utlandet. Efterfrågan på oljehampfrö är god och exportvolymen kunde ökas. Detta förutsätter att produktionen av oljehampfrö ökas från nuvarande nivå.

Utmaningen vad gäller produktionen av oljehampfrö är mögelsvampar som sänker grobarheten för fröna, särskilt gråmögel. Grobarheten för frön som drabbats av gråmögel uppfyller ofta inte kraven i lagen om handel (728/2000) med utsäde. Detta orsakar problem med tanke på mängden utsäde i Finland, men särskilt för exporten. Grobarheten för frön som drabbats av gråmögel kan förbättras genom betning med betningsmedel för bekämpning av svampsjukdomar. Det finns inga alternativa växtskyddsmedel för betning av oljehampfrö och det är inte möjligt att mekaniskt avlägsna gråmöglet från fröna. Det finns inte heller andra metoder för att bekämpa sjukdomen.

För närvarande finns det inga godkända växtskyddsmedel för betning av oljehampfrö. Av de preparat som finns på marknaden lämpar sig till exempel de som innehåller det verksamma ämnet iprodion för betning av oljehampfrö. I mars 2016 söktes ett undantagstillstånd för nödsituationer på växtskyddsområdet (undantagslov) enligt artikel 53 i förordningen om växtskyddsmedel för betning av oljehampfrö med ett preparat som innehåller iprodion. Kommissionen har år 2013 gett en anvisning (SANCO/10087/2013) om undantagslov. Syftet med anvisningen är att säkerställa en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och för miljön och samtidigt säkerställa verksamheten på den inre marknaden genom att harmonisera regler för godkännande av växtskyddsmedel. Enligt punkt 3 i anvisningen ska motiveringen för ett undantagslov innehålla bland annat det godkända användningssättet, tiden för vilken lovet är beviljat, möjliga begränsningar och riskminskningsåtgärder samt ett gränsvärde. Det har dock inte fastställts något gränsvärde för oljehampa inom Europeiska unionen vad gäller det verksamma ämnet iprodion. Som en lösning föreslogs fastställande av ett tillfälligt nationellt gränsvärde för detta ändamål, på grundval av vilket man hade kunnat bevilja ett undantagslov. Hindret för lovet blev slutligen dock att Livsmedelssäkerhetsverket i den gällande lagstiftningen inte har getts befogenhet att fastställa ett tillfälligt nationellt gränsvärde. Enligt 15 § i den tidigare lagen om växtskyddsmedel (1259/2006) hade Livsmedelssäkerhetsverket i uppgift att vid behov uppställa temporära maximala rester enligt 8 § 1 mom. 6 punkten i den lagen, men paragrafen ändrades genom en lag om ändring av lagen om växtskyddsmedel (1265/2010).

2 Föreslagna ändringar

I 30 § i livsmedelslagen föreskrivs det om Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter. Det föreslås att till paragrafen ska fogas en ny punkt om ett tillfälligt nationellt gränsvärde för bekämpningsmedelsrester, enligt vilken Livsmedelssäkerhetsverket får fastställa ett sådant tillfälligt nationellt gränsvärde som avses i artikel 18.4 i förordningen om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester.

3 Propositionens konsekvenser

Genom lagändringen återställs tidigare myndighetspraxis.

Utgångspunkten för ändringen är i första hand att göra det möjligt att fastställa ett gränsvärde för iprodion så att man kan godkänna växtskyddsmedel som innehåller det verksamma ämnet för betning av oljehampa enligt artikel 53 i förordningen om växtskyddsmedel. Ändringen gör det möjligt att i framtiden också fastställa tillfälliga nationella gränsvärden i andra brådsökande fall, så att växtodlingen under vegetationsperioden kan tryggas. Det handlar om sådana fall där växtskyddssituationen är akut, och man inte kan vänta den tid som åtgår till fastställande av ett normalt gränsvärde enligt förordningen om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester.

Ändringen gör det i första hand möjligt att bland annat öka odlingen av oljehampa, vilket har positiva ekonomiska effekter och lokal sysselsättande effekt. En ökad produktion av oljehampa ökar den nationella självförsörjandegraden när det gäller protein, eftersom växten både är en oljeväxt och innehåller mycket protein. En ökad självförsörjandegrad när det gäller protein spelar en viktig roll för att öka den nationella försörjningsberedskapen.

Ändringen har inte någon direkt inverkan på en ökad eller minskad användning av växtskyddsmedel, och därmed inte heller några direkta miljö- eller hälsoeffekter. Fastställandet av ett gränsvärde gör det endast möjligt att söka undantagslov. Indirekt kan ändringen leda till en fler ansökningar och på det sättet öka användningen av växtskyddsmedel.

Konsekvenserna för myndigheterna är små på årsnivå, eftersom det är fråga om undantag som inte förväntas förekomma så ofta. Det blir Livsmedelssäkerhetsverkets uppgift att fastställa det tillfälliga gränsvärdet. Säkerhets- och kemikalieverket kunde därefter bevilja ett undantagslov för växtskyddsmedlet.

4 Beredningen av propositionen

Proposition har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med Livsmedelssäkerhetsverket och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK. Yttranden om propositionen har begärts av följande:

Jord- och skogsbruksministeriets avdelningar, justitieministeriet, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, Livsmedelssäkerhetsverket, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes), Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), Institutet för hälsa och välfärd, Tullen, Tulllaboratoriet, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK), Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Kasvinsuojeluseura ry, Växtskyddsindustrin rf, ProAgria Keskusten Liitto ry, Finlands näringsliv rf, Inhemsk Trädgårdsprodukter rf, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Kommunala miljö- och hälsovårdsföreningen, Ekoinstitutet, Förbundet för Ekologisk Odling rf, Pro Luomu ry, Finlands Kommunförbund rf, Suomen Viljava Oy, Företagarna i Finland rf och samarbetsområdena för miljö- och hälso-skyddet.

Det lämnades totalt 18 yttranden. Remissinstanserna ansåg att propositionen är nödvändig.

Propositionen har granskats av justitieministeriets laggranskningsenhet.

5 Ikraftträdande

För att göra det möjligt att odla oljehampa våren 2017 bör utsädet behandlas med växtskyddsmedel redan i mars. Av denna anledning bör propositionen behandlas skyndsamt. Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2017.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 30 § i livsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i livsmedelslagen (23/2006) 30 §, sådan den lyder i lagarna 352/2011, 365/2013, 503/2014 och 1153/2016, som följer:

30 §

Central myndighet

Livsmedelssäkerhetsverket planerar, styr, utvecklar och verkställer livsmedelstillsynen nationellt och på det sätt som anges i denna lag, och ska dessutom

- 1) leda regionförvaltningsverken vid utvärderingen av kommunernas livsmedelstillsyn,
- 2) sörja för livsmedelstillsynen i slakterier, inrättningar för vilthantering och anläggningar i anslutning till dem,
- 3) ansvara för planering och genomförande av den nationella övervakningen av främmande ämnen i livsmedel av animaliskt ursprung,
- 4) på riksnivå ansvara för sådana uppgifter i anslutning till livsmedelstillsynen som kräver särskild sakkunskap,
- 5) utvärdera de riktlinjer för god praxis som avses i artikel 8 i allmänna förordningen om livsmedelshygien,
- 6) verka som den i allmänna livsmedelsförordningen avsedda nationella kontaktpunkten i systemet för snabb varning,
- 7) godkänna den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i hygienförordningen gällande livsmedel av animaliskt ursprung, bilaga III avsnitt IV,
- 8) sköta den riksomfattande informationen, riskkommunikationen och konsumentupplysningen,
- 9) utvärdera den köttbesiktning och övervakning i anslutning därtill som regionförvaltningsverket ordnar,
- 10) övervaka att villkoren för godkännande av nationella kvalitetssystem som det godkänt uppfylls,
- 11) övervaka att de krav på kontrollerade uppfödningförhållanden som avses i trikinförordningen uppfylls på de primärproduktionsställen och grupper av primärproduktionsställen som verket har förklarat uppfyller dessa krav,
- 12) vid bedömningen av lagenligheten i hälsopåståenden som används i marknadsföringsmaterial vara nationell myndighet enligt artikel 3.2 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1829 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1144/2014 om informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder som avser jordbruksprodukter som genomförs på den inre marknaden och i tredjeland,

RP 1/2017 rd

13) fastställa sådana tillfälliga gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som avses i artikel 18.4 i den förordning om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som avses i 3 § 13 punkten.

Denna lag träder i kraft den 20

Helsingfors den 2 februari 2017.

Statsminister

Juha Sipilä

Jordbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen

Lag

om ändring av 30 § i livsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i livsmedelslagen (23/2006) 30 §, sådan den lyder i lagarna 352/2011, 365/2013, 503/2014 och 1153/2016, som följer:

Gällande lag

30 §

Central myndighet

Livsmedelssäkerhetsverket planerar, styr, utvecklar och verkställer livsmedelstillsynen nationellt och på det sätt som anges i denna lag, och ska dessutom

1) leda regionförvaltningsverken vid utvärderingen av kommunernas livsmedelstillsyn,
2) sörja för livsmedelstillsynen i slakterier, inrättningar för vilthantering och anläggningar i anslutning till dem,

3) ansvara för planering och genomförande av den nationella övervakningen av främmande ämnen i livsmedel av animaliskt ursprung,

4) på riksnivå ansvara för sådana uppgifter i anslutning till livsmedelstillsynen som kräver särskild sakkunskap,

5) utvärdera de riktlinjer för god praxis som avses i artikel 8 i allmänna förordningen om livsmedelshygien,

6) verka som den i allmänna livsmedelsförordningen avsedda nationella kontaktpunkten i systemet för snabb varning,

7) godkänna den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i hygienförordningen gällande livsmedel av animaliskt ursprung, bilaga III avsnitt IV,

8) sköta den riksomfattande informationen, riskkommunikationen och konsumentupplysningen,

9) utvärdera den köttbesiktning och övervakning i anslutning därtill som regionförvaltningsverket ordnar,

10) övervaka att villkoren för godkännande av nationella kvalitetssystem som det godkända uppfylls,

11) övervaka att de krav på kontrollerade

Föreslagen lydelse

30 §

Central myndighet

Livsmedelssäkerhetsverket planerar, styr, utvecklar och verkställer livsmedelstillsynen nationellt och på det sätt som anges i denna lag, och ska dessutom

1) leda regionförvaltningsverken vid utvärderingen av kommunernas livsmedelstillsyn,
2) sörja för livsmedelstillsynen i slakterier, inrättningar för vilthantering och anläggningar i anslutning till dem,

3) ansvara för planering och genomförande av den nationella övervakningen av främmande ämnen i livsmedel av animaliskt ursprung,

4) på riksnivå ansvara för sådana uppgifter i anslutning till livsmedelstillsynen som kräver särskild sakkunskap,

5) utvärdera de riktlinjer för god praxis som avses i artikel 8 i allmänna förordningen om livsmedelshygien,

6) verka som den i allmänna livsmedelsförordningen avsedda nationella kontaktpunkten i systemet för snabb varning,

7) godkänna den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i hygienförordningen gällande livsmedel av animaliskt ursprung, bilaga III avsnitt IV,

8) sköta den riksomfattande informationen, riskkommunikationen och konsumentupplysningen,

9) utvärdera den köttbesiktning och övervakning i anslutning därtill som regionförvaltningsverket ordnar,

10) övervaka att villkoren för godkännande av nationella kvalitetssystem som det godkända uppfylls,

11) övervaka att de krav på kontrollerade

uppfödningförhållanden som avses i trikin-förordningen uppfylls på de primärproduktionsställen och grupper av primärproduktionsställen som verket har förklarat uppfyller dessa krav,

12) vid bedömningen av lagenligheten i hälsopåståenden som används i marknadsföringsmaterial vara nationell myndighet enligt artikel 3.2 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1829 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1144/2014 om informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder som avser jordbruksprodukter som genomförs på den inre marknaden och i tredjeland.

uppfödningförhållanden som avses i trikin-förordningen uppfylls på de primärproduktionsställen och grupper av primärproduktionsställen som verket har förklarat uppfyller dessa krav,

12) vid bedömningen av lagenligheten i hälsopåståenden som används i marknadsföringsmaterial vara nationell myndighet enligt artikel 3.2 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1829 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1144/2014 om informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder som avser jordbruksprodukter som genomförs på den inre marknaden och i tredjeland,

13) fastställa sådana tillfälliga gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som avses i artikel 18.4 i den förordning om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester som avses i 3 § 13 punkten.

Denna lagen träder i kraft den 20